

ga? — ponovio je pitanje kako bi na kraju ipak nešto rekao — »Vi? To jest, ja... mi... ništa, uvijek će mi biti drago... ja«. Gost ga, međutim, više nije slušao. Sjedio je potpuno nepokretan, kao da se skamenio. Samo su cvikeri ponekad zabljesnuli, čak mesajući, čas se pojavljujući. Ali sada je to bilo zadugo, i bilo je neizvjesno hoće li završiti svoju kontemplaciju i hoće li se ikada otrgnuti od prozora.

Prevela Dubravka Ugričić

NAPOMENA PREVODIOCA:

U suvremenoj sovjetskoj prozi rijetko nailazimo na korespondenciju s tradicijom ruske avangarde. Preuzimanje nekih načela ruske avangardne književnosti češće je u poeziji (pjesništvo Genadija Ajgi, na primjer) — dok su zastupnici ovih načela u prozi ujedno i sudionici ovoga razdoblja, što pokazuje primjer Valentina Katajeva.

Zanimljivo je, međutim, da u novije vrijeme sve češće nailazimo na tragove utjecaja posljednje avangardne skupine, koja je pod nazivom »Obriu« djelovala u Lenjingradu krajem dvadesetih godina. Možda je uzrok tome relativno nedavno objelodanjanje tekstova najpoznatijih predstavnika ove grupe — Daniila Harmsa i Aleksandra Vvedenskog.

Tekstovi Vladimira Kazakova¹ umnogome nasljeđuju obilježja Harmsove proze. Po uzoru na Harmsa, i Kazakovljeva proza opovrgava »svakidašnju logiku«, »proširuje smisao predmeta, riječi i zbiljanja«; »sudar smisla riječi« rezultira »prividom besmislice«².

Upravo zbog »privida besmislice« Kazakovljevi tekstovi su teško čitljivi. Kazakov razara i odbacuje fabularnost (Harmsova proza gradi se na parodiranju fabularne proze — izostavljanjem »čekivanog« zbiljanja. Primjer za ovakav oblik parodije, osim kratkih priča, jest i njegova pripovijest »Starica«. Između ostalog, Harms ovom pripovijetkom parodira »Zločin i kaznu« F.M. Dostojevskog kao model fabularne proze). Jednako Kazakov odbacuje i likove kao moguću konstitutivni element proze: njihovu funkciju preuzimaju znakovi, fraze, prezimena, u dramama su to slova, snovi, kutije, leševi, nebo, brojevi, pojmovi itd.

Stalna destrukcija konstitutivnih elemenata priče evidentna je u svim Kazakovljevim tekstovima (u tekstu »Roman u četiri« očituje se već u samom naslovu). Destrukciju i fragmentarizaciju teksta Kazakov sprovodi do krajnjih granica: fabula, likovi reduciraju se na gestu, dijaloz na riječ, slovo, pauzu. Društvena funkcija teksta je dokinuta, viditna je metatekstualna — ali je čitaocu pravilno reminisciranje otežano zbog montaže, miješanja segmenta teksta, njihova reduciranja i fragmentarizacije.

Bitno obilježje Harmsovih tekstova jest humor, ironija i parodija; dotam koji ostavljaju Kazakovljevi tekstovi jest — tjeskoba. Harms otkriva ključ za pravilno čitanje svojih tekstova: poenta je u njima u namjerno izostavljanju poente, kraj u izostavljanju očekivanoga kraja — na primjer, uvijek je ukazano tekst, model koji Harms ironično opovrgava. Kazakov ostaje zatvoren. Njegova »literatura« razara samu sebe da bi se u novom preslagavanju iznašao novi smisao.

¹ Vladimir Kazakov, *Moi vstreči s Vladimirom Kazakovym*, München, 1972.

² Oberiu, »Afriški Doma pečati, 2, 1928.

Prelamanja

(iz trilogije Točak)

slobodan berberski

PEV PRVI

I

Svet gledaš
iz prikrajka.

Piljiš
i odeš opuštenom usnom.

Štandovi
za tobom zure.

II

Iz noći ti
ulazim u oko.

Okom me
probadaš golog.

Ne donosiš mi šumu.
Ne donosiš mi snegove.

Ne rasteš me.

Vihoriš me
samo.

III

U tabane si ušla moje,
u ramena si ušla moja,
u krv moju što cvetove rađa.

Kako ćeš priče iz vrta da poneseš iz mene
što su izrasle,
kako ćeš oko da sačuvaš iz mene što je
ishodalo,
kako kamen iz vode što neži misao kad mi
ogoljuje jutrom.

Ništa ne skvrči iz ove zgusnute brane,
ničim ne komadaj ovo nebo sačuvano,
ni u šta ne utoči ove sokove opore.

Urij se nerazriven da budem,
nerastočen ognjima što strele,
neubijen mržnjama zloslutim.

IV

Bunilo modro gori
kroz okna neizgažena.

Jutro se pretače
iz oblaka, u sumce, u oblak.

Šume se mrknu po liticama,
odranjaju u komade.

I veče je otpuzalo
brodovlju daleke luke.

V

Dubokim valom se
valja.

Potapa ploče moje ravan.
Razgrađuje zaklon moj od sveta.

Sare mi s peska odnosi.
Ruku s usnule školjke.

Nadom me s dalekog visa
mame snegovi plavi.

VI

Dođi mi. Čekam te snovima urlika,
treptajem gromovi što raspređu.

Ništa nema ime, ništa oznaku.
Sve je samo jazbina, ponornica.

Sve hvoje svijanjanje na kosini lista,
sve srne dojur okrenuti nebu,

Sve vir u ceptaju noći,
sve požarnost nabrekla u ognju.

PEV DRUGI

Henigu dr Leonardu

I
Čuj, maslinasto dohodi iz šuma,
žuto izvire skrito iza stena.

Némiri iz dalji, ko orao tišinu
da saseca zamasma krila.

Bliži se napašću zaglušja
nad vodu modru, prestrašenu.

Opsega, gle, već udolje moje
ispružanjima nedohvatnih kraka.

II

Šta to dođe iz ovih vetrova.
Prikova nevidnim klinom me za kamen.

Praznost svrdla mi po glavi,
obara je ramenu spušenom.

Kako se ispi iza čela tvrda
iglicama sletelim sa granja.

Hoće li bor u njoj da uzraste,
slanosti prah, vihornosti ljuspa.

III

Otkidaju delovi se tela
na oštricama kamenih noževa.

Samo rukom jednom još milujem
rane odlutale ruke u prokope.

Samo nogom jednom mahovinu tičem
drugu nogu što mi skriva mekostima.

O, kukovi moji, o moja utroba,
o, kičme moje nestali prsteni.

IV

U šta nestajem u nedahu noći.
Kakvi me to vakuumi gutaju.

Kakve špilje odnose mi oči.
Kakve ptice čupaju mi kosu.

Šta jabučje protiska mi lednim.
Šta lice rije mi šiljcima.

Šta me leže ukraj pukotine.
Šta slepljuje kožu mi za vlagu.

V

Požaro gore utamnjeno nebo.
Gromade ognja sručaju u mora.

Kamen se prsne. Usijano praska.
Bokore crvene gradi od století.

Mlazovi teku plamno belim sprudom.
Riju dubine do zastalih voda.

Komadaju brodove
u vihoru bega.

VI

Dode mi. Iz zmijanja gudura
dovukoh krv nezgrušanu srđžbom.

Nezatrpan sađoh rezvedren nebima
vršku nezajaža crnoga dugmeta.

Gladan sam te kovitlaju jarni.
Žedan sam te nedogoru rosní.

Prži me smehom pijavice njija,
drobi me nesmirnom nemlečnih narandži.